

โครงการก่อนรับปริญญา : ภาคนิพนธ์ทางวิชาการของนักศึกษา

โกวิท ทรัพย์พิศาล¹

โครงการก่อนรับปริญญาเป็นลักษณะผลงานทางวิชาการของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ก่อนสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ในหลายๆ มหาวิทยาลัยได้จัดโครงการนี้เป็นภาคบังคับที่หลายๆ คนเรียกว่า Senior Project อันที่จริงชื่อนี้ได้ถูกเรียกขานกันไปต่างๆ นานา เช่น ปริญญานิพนธ์ สารนิพนธ์ ศิลปนิพนธ์ การศึกษาเฉพาะเรื่อง ฯลฯ แต่สำหรับที่คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิตเรียก “โครงการก่อนรับปริญญา”

ที่มาของโครงการ :

ตามหลักสูตรของคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ได้กำหนดให้นักศึกษาเข้ารับการฝึกงานวิชาชีพ (Internship) ระหว่างภาคฤดูร้อน เมื่อจบการศึกษาชั้นปีที่ 3 และกำลังขึ้นชั้นปีที่ 4 นักศึกษาเป็นผู้หาสถานที่ฝึกงานเอง โดยต้องได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ปกครองรับทราบถึงแหล่งที่จะไปฝึกงาน การฝึกงานใช้ระยะเวลา 2 เดือน เมื่อเสร็จสิ้นการฝึกงานแล้ว

ในระยะแรกนักศึกษาเพียงเขียนรายงานการฝึกงานส่งอาจารย์ประจำสาขาวิชาก็ถือว่าจบสิ้นกระบวนการเรียนการสอนในวิชานี้ รศ.ดร.สวณิต ยมมาภัย ดำรงตำแหน่งคณบดีในขณะนั้นได้ร่วมประชุมหารือกับหัวหน้าสาขาวิชาต่างๆ แล้วมีดำริว่า วิชานี้มีค่าถึง 6 หน่วยกิต การให้ไปฝึกงานแล้วกลับมาเขียนรายงานส่งเท่านั้น คงไม่ได้คุณค่าทางวิชาการนัก คณาจารย์และคณะวิชาในฐานะเป็นผู้ให้จึงควรให้นักศึกษาที่ผ่านการฝึกงานได้รับประโยชน์มากกว่านี้ จึงเสนอ ให้นักศึกษาที่ผ่านการฝึกงานต้องนำเสนอ “โครงการก่อนรับปริญญา” อีกฉบับหนึ่งเป็นโครงการต่อเนื่อง จากการฝึกงานเพื่อให้กระบวนการเรียน การสอนในวิชานี้ได้ประสิทธิผลเต็มที่ และได้รับความรู้อย่างต่อเนื่องคุ้มค่างับค่าหน่วยกิตที่นักศึกษาเสียไป โครงการก่อนรับปริญญาก็อุบัติขึ้นตั้งแต่ นักศึกษารุ่นแรกของคณะนิเทศศาสตร์ ซึ่งขณะนั้นมีเพียง 2 สาขาวิชา คือสาขาวิชาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ กับสาขาวิชาสารนิเทศ²

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาการจัดการสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์

² ปัจจุบันคือภาควิชาการจัดการสารสนเทศ

วัตถุประสงค์ :

- เมื่อนักศึกษาต้องผลิตผลงานวิชาการที่เรียกว่า “โครงการก่อนรับปริญญา” จึงเกิดปัญหามากมาย ทั้งจากนักศึกษาและอาจารย์บางท่านว่าทำโครงการนี้ไปทำไมทั้งๆที่ไม่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร เนื่องจากนั่นคือภาระงานที่นักศึกษาต้องมีเพิ่มขึ้น และอาจารย์ต้องมีการรับผิดชอบทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาควบคุมโครงการ เพื่อให้ได้ชิ้นงานที่มีคุณค่าทางวิชาการ ก่อนที่นักศึกษาจะสำเร็จเป็นบัณฑิต การกำหนดเป้าประสงค์ของการจัดทำโครงการฯ จึงต้องชัดเจน สิ่งที่เห็นได้ชัดก็คือ โครงการก่อนรับปริญญานี้
- ต้องเป็นโครงการที่ได้พัฒนาขึ้นหลังจากที่นักศึกษาได้รับประสบการณ์จากการฝึกงานวิชาชีพที่ผ่านมา โดยอาจจะประยุกต์งานที่ฝึกผ่านมาแล้วคิดผลิตผลงานเป็นของตนเอง ในกรณีผู้ที่ฝึกงานแล้วไม่สามารถประยุกต์ หรือดัดแปลงชิ้นงาน ตามโครงการฯ จะต้องนำความรู้ที่เรียนมาในสัทธิวิชาต่างๆ แล้วคิดสร้างสรรค์ขึ้นมาว่าในหน่วยงานที่ตนไปฝึกมายังขาดเทคโนโลยีหรือวิธีการปฏิบัติในแง่มุมใด แล้วผลิตชิ้นงานให้ตนเองหรือนำกลับไปใช้จริงในสถานการณ์จริงได้ นักศึกษาส่วนหนึ่งจะสามารถพัฒนาได้ในระดับนี้ แต่ปัญหาที่ตามมาหลายๆ รุ่นก็คือ นักศึกษาอีกหลายคนที่ไม่สามารถพัฒนาโครงการของตนต่อเนื่องจากประสบการณ์ในการฝึกงานได้ สาขาวิชาจึงอนุญาตให้คิดหัวข้อเรื่องที่นำเสนอที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ในสาขาวิชาที่ตนเรียน โดยต้องประยุกต์ วิธีการ กระบวนการ การประมวลผล และหาข้อสรุปจากวิชาต่างๆ นักศึกษาจะ

ได้ฝึกการค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเอง รู้จักการประมวลผลจากข้อมูลที่หาได้ รวบรวมแนวความคิด สรุป ประเมินผล อภิปรายผล และวิเคราะห์วิจารณ์ข้อมูลที่ตนได้ค้นมาและ/หรือสรุปขึ้นเอง

นอกจากนั้น นักศึกษายังได้ฝึกมองปัญหาที่ผลิตผลจากผลงานของตนเองและหาข้อเสนอแนะแก่ผู้ที่จะดำเนินโครงการฯ ในลักษณะที่คล้ายคลึงกันในอนาคต

วิธีดำเนินการ :

การที่นักศึกษาต้องผลิตผลงานตามโครงการก่อนรับปริญญา นอกจากตัวนักศึกษาต้องมีการผลิตงานเพิ่มขึ้น อาจารย์ผู้รับผิดชอบโครงการฯ ก็ต้องมีการงานในการให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจงาน เสนอแนะการแก้ไขปรับปรุงชิ้นงานเป็นระยะๆ จนกระทั่งงานนั้นได้คุณภาพและมีพัฒนาการที่ดีขึ้น ซึ่งเปรียบได้กับการเรียนสอนอีกวิชาหนึ่งเพิ่มขึ้นเช่นกัน ภาระต่อเนื่องนี้เป็นภาระต่อเนื่องนับตั้งแต่การไปนิเทศงานขณะที่นักศึกษาฝึกงานในภาคฤดูร้อน หลักจากนั้นเป็นการตรวจสอบรายงานการฝึกงาน กระตุ้นให้นักศึกษาหาหัวเรื่องเพื่อผลิตผลงานตามโครงการ ก่อนรับปริญญาให้ได้ เพราะฉะนั้นเมื่อเปิดภาคเรียนที่ 1 ของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จึงต้องมีการจัด “ปฐมนิเทศการจัดทำโครงการก่อนรับปริญญา” ซึ่งมีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

1. นักศึกษาเสนอหัวเรื่องพร้อมทั้งเสนอโครงการร่างคร่าว ๆ ว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อหัวหน้าภาควิชา

2. อาจารย์ในภาควิชาประชุมจัดสรรหัวข้อ และเลือกหัวเรื่องที่ตนสามารถให้คำปรึกษาได้ และได้รับมอบหมายให้เป็นที่ปรึกษาโครงการในหัวข้อของนักศึกษาผู้นั้น

3. นักศึกษา ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมหาแนวคิด ทฤษฎี เพื่อปรับปรุงโครงร่างในงานของตนให้ชัดเจนขึ้น

4. ระหว่างการทำโครงการ นักศึกษาต้องพบอาจารย์ผู้ควบคุมโครงการฯ (หรืออาจารย์ที่ปรึกษา) เป็นระยะ ๆ ตามที่กำหนดไว้จนสามารถพัฒนางานของตนให้เป็นโครงร่างที่พร้อม จะสอบป้องกัน

ในการประเมินผลงานโครงการก่อนรับปริญญาของภาควิชาการจัดการสารสนเทศจะกำหนดให้มีคณะกรรมการประเมินผลที่ได้รับการแต่งตั้งจากคณบดี โดยมีอาจารย์ที่เป็นประธาน 1 ท่าน กรรมการ 1 ท่าน และอาจารย์ผู้ควบคุมโครงการ 1 ท่าน รวมทั้งสิ้น 3 ท่าน คณะกรรมการประเมินผลจะทำงาน 2 ระยะ คือระยะที่ 1 จะเริ่มหลังจากนักศึกษาสอบกลางภาคที่ 1 เสร็จสิ้นเรียกว่า “การสอบป้องกันเค้าโครงโครงการก่อนรับปริญญา” นักศึกษาต้องส่งงานประมาณประมาณ 3 บท ประกอบด้วยบทนำอันมีที่มาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ ขอบเขตของการศึกษา ข้อตกลงเบื้องต้น ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับและนิยามศัพท์ (ถ้ามี) บทที่ 2 ว่าด้วยแนวคิด ทฤษฎี

และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสำหรับผู้ผลิตงานวิจัย และว่าด้วยการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ (สำหรับผู้ที่ศึกษาการทำฐานข้อมูล) และบทที่ 3 ว่าด้วยวิธีดำเนินการวิจัย และ/หรือ Story Board (สำหรับการสร้างฐานข้อมูลหรือการนำเสนองานในรูปแบบ Computer Multimedia หรือ CAI)

เมื่อคณะกรรมการได้ประเมินผล ตรวจสอบ แก้ไขและเห็นชอบในเค้าโครงเรียบร้อยแล้ว นักศึกษา จะผลิตงานต่อให้สำเร็จและนัดสอบประเมินผลครั้งสุดท้ายก่อนปิดภาคเรียนที่ 2 เรียก “การสอบป้องกันโครงการก่อนรับปริญญา” โดยคณะกรรมการประเมินผลชุดเดิม นักศึกษา ผู้ยื่นขอสอบจะนัดวันเวลาสอบ โดยต้องนำเอกสารผลงานตามโครงการฯ ให้คณะกรรมการทั้ง 3 ท่านล่วงหน้าอย่างช้า 1 สัปดาห์ก่อนสอบ คณะกรรมการประเมินผลจะทดสอบนักศึกษาให้ข้อเสนอแนะ แก้ไขปรับปรุง จนผลงานได้มาตรฐานจึงลงนามให้ผ่านได้

ลักษณะผลงาน :

นักศึกษาสามารถนำเสนอผลงานตามโครงการฯ ในลักษณะต่าง ๆ ตามที่ตนถนัด โดยอาจเลือกทำงานวิจัย การสร้างฐานข้อมูล การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียหรือการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยการเรียนการสอนเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับงานการจัดการสารสนเทศเป็นต้น โดยหัวเรื่องที่เลือกนั้นควรมีลักษณะดังนี้

1. เป็นหัวเรื่องที่มีประเด็นน่าคิด น่าวิเคราะห์ เป็นปัญหาที่มองทั้งด้านดีและด้านเลว ภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ตนเองได้นำความรู้ทางทฤษฎีมาวิเคราะห์

2. เป็นเรื่องที่มีข้อมูล มีตำรา มีเอกสาร ในการค้นคว้ามากพอ

3. เป็นเรื่องที่เจาะลึกลงไปในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

4. เป็นหัวเรื่องที่มีประเด็นปัญหาชวนวิเคราะห์

5. เป็นเรื่องที่ตนเองสนใจมีเวลาเพียงพอในการค้นคว้า และคิดว่าจะทำให้ได้ดีโดยไม่ทำให้เกิดปัญหาในเวลาเรียน

6. เป็นเรื่องที่ไม่ซ้ำซ้อนกับหัวเรื่องอื่นที่เคยทำมาแล้ว

ผลงานนักศึกษา :

ในระยะ 5 ปีที่ผ่านมาภาควิชาการจัดการสารสนเทศได้ผลิตบัณฑิตมาแล้ว 5 รุ่น มีผลงานตามโครงการก่อนรับปริญญา รวม 250 เรื่อง ผลงานที่ได้รับการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานของภาควิชาจะได้รับค่าคะแนนตามเกณฑ์การวัดผลของมหาวิทยาลัยตั้งแต่ A B C D F และ P (P หมายถึงคะแนนในระดับที่ผลการนำเสนอผลงานยังไม่ผ่านหรือคะแนนยังไม่ถึงระดับ A B C D ตามความเห็นของคณะกรรมการ และให้นักศึกษาแก้ไขแล้วแต่นำเสนอไม่ทันในภาคการศึกษาที่ยื่น คำร้อง) สำหรับ

ผลงานที่ได้มาตรฐานของภาควิชา การจัดการสารสนเทศ คณะกรรมการก่อนขึ้นงัดพัดนในการประเมินผลงานเพื่อให้งานอยู่ในระดับ AB' B และ C' เท่านั้นโดยเล็งเห็นว่า โครงการก่อนรับปริญญาเป็นส่วนหนึ่งของวิชาการฝึกงานภายนอก หากเกรงที่ปรากฏในใบแจ้งผลการศึกษาดำรงจะเป็นการยากในการถูกพิจารณาเข้าทำงานของบัณฑิตเพราะฉะนั้นจึงมีนักศึกษาจำนวนมากที่ได้ค่าคะแนนในระดับ P ไว้โดยมีข้อแม้ให้แก้ไขผลงานมาจนกว่าจะได้มาตรฐานตามที่คณะกรรมการให้ข้อเสนอแนะด้วยคุณภาพของผลงานและความบากบั่นของนักศึกษาแต่ละคนที่ผลิตผลงานของตนให้ดีที่สุดจึงมีอันสืบเนื่องการนำผลงานตามโครงการฯ นี้เป็นส่วนหนึ่งเพื่อใช้ในการพิจารณารับสมัครเข้าทำงาน มีบัณฑิตหลายคนเล่าว่า บริษัทที่ตนไปสมัครงานชื่นชอบในผลงานของตนทั้งในเรื่องเนื้อหา ความคิดสร้างสรรค์ และรูปแบบวิธีการที่นักศึกษาระดับปริญญาตรีสามารถผลิตได้

ตัวอย่างผลงานนักศึกษา

ผลงานวิจัย

- การใช้สารสนเทศเพื่อการวางแผนโฆษณา ดี แอร์ พอร์ต เรสซิเดนซ์คอนโดมิเนียม
- การวิเคราะห์โอกาสทางการตลาดสารสนเทศเชิงพาณิชย์
- ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยรังสิต
- ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเรียนสาขาวิชาสารสนเทศของนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

- ความต้องการสารสนเทศเกี่ยวกับธุรกิจการประกันชีวิต: ศึกษาเฉพาะกรณีผู้เอาประกันกับบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด ในเขตกรุงเทพมหานคร

- ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการของบริษัทโฆษณา : ศึกษาเฉพาะกรณีแผนการสร้างสรรคงานโฆษณา

- ความคิดเห็นของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต เกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์ในการพัฒนาบุคลิกภาพ ด้านความมีวินัยในตนเองของนักศึกษา

- ความพึงพอใจของผู้บริหารอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมนักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต

- การศึกษาสภาพปัญหาด้านการเรียนส่วนตัวและสภาพสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต

- ทักษะคติของอาจารย์และนักศึกษสาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์วิทยาการคอมพิวเตอร์ธุรกิจคอมพิวเตอร์และสารสนเทศที่มีต่อศูนย์บริการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

- การประยุกต์แนวคิดทางการตลาดในงานบริการสารสนเทศห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

- การวิเคราะห์เนื้อหาข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ภาษาไทยที่ตีพิมพ์ในกรุงเทพมหานคร ในช่วงการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร: เปรียบเทียบหนังสือพิมพ์ประชานิยมและคุณภาพ

- ความต้องการและการใช้สารสนเทศของอาจารย์มหาวิทยาลัยรังสิต

- การศึกษาสภาพและความต้องการการใช้บริการอินเทอร์เน็ตของผู้ประกอบการธุรกิจ ด้านการโฆษณาและประชาสัมพันธ์

- การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์ทางด้านพุทธศาสนาในประเทศไทย

ฐานข้อมูล

- ฐานข้อมูลพนักงาน กองสารสนเทศการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

- การประยุกต์ dBASE III Plus สำหรับการบริการหนังสือออกภายนอก ส่วนระเบียบและงานกลางฝ่ายกิจการสาขา ธนาคารกสิกรไทย

- ฐานข้อมูลเพื่อการค้นสารข่าวจากหนังสือพิมพ์ที่เกี่ยวกับการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

- ฐานข้อมูลการจัดเก็บและค้นคืนภาพสไลด์ประเภทแพมทอของของศูนย์สไลด์เดอะ เนชั่น

- การจัดทำฐานข้อมูลข่าวเศรษฐกิจจากหนังสือพิมพ์: ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์ข้อมูลเดอะ เนชั่น

- ระบบฐานข้อมูลสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย

- ระบบฐานข้อมูลคลังร้านโกลเด้นออฟดิค

- ระบบฐานข้อมูลยืมคืนโสตทัศนวัสดุสำนักหอสมุดและศูนย์สารสนเทศ มหาวิทยาลัยรังสิต

- ระบบฐานข้อมูลสต็อกสินค้าฮาร์ดแวร์ คอมพิวเตอร์

การนำเสนอข้อมูลด้วยระบบคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย

- การนำเสนอข้อมูลโรงกลั่นน้ำมัน เอสโซ่ ศรีราชา โดยใช้ระบบมัลติมีเดีย : ศึกษาเฉพาะกรณีข้อมูลเพื่อการประชาสัมพันธ์
- แบบจำลองการนำเสนอข้อมูล มหาวิทยาลัยรังสิตด้วยระบบมัลติมีเดีย
- การนำเสนอข้อมูลสวนสัตว์ซาฟารี ด้วยระบบมัลติมีเดีย
- การนำเสนอข้อมูลอุทยานแห่งชาติในประเทศไทย
- การนำเสนอข้อมูลเรือพระราชพิธีพยุหยาตรา ด้วยระบบมัลติมีเดีย
- การใช้ไฮเปอร์มีเดีย ในการนำเสนอข้อมูลคณะนิเทศศาสตร์ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต
- การจัดทำโฮมเพจ ของบริษัท ดี เอ็ม แอนด์ เอส
- การนำเสนอข้อมูลด้วยระบบมัลติมีเดีย แนะนำระบบการใช้ห้องสมุดการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยการเรียนการสอน

- การพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ช่วยการเรียนการสอนวิชาชีววิทยา เรื่องระบบย่อยอาหารระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4
- การออกแบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องรูปทรงเรขาคณิต ขนาด และสีสำหรับเด็กอนุบาล
- คอมพิวเตอร์ช่วยสอนพยัญชนะไทยสำหรับเด็กอนุบาล
- บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์
- การพัฒนาคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องระบบสารนิเทศ
- คอมพิวเตอร์ช่วยสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเรื่อง "Tenses"
- ระบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาประวัติศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่อง "อุทยานประวัติศาสตร์ของไทย"
- ระบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเรื่อง "สุภาษิตคำพังเพยไทย"

เอกสารอ้างอิง

โกวิท ทรัพย์พิศาล. **คู่มือการทำเอกัตนิพนธ์**. ปทุมธานี : ภาควิชาการจัดการสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์มหาวิทยาลัยรังสิต, 2538.
(เอกสารประกอบการสอนวิชา IN4302)

----- **โครงการก่อนรับปริญญา (Senior Project).**

ปทุมธานี : ภาควิชาการจัดการสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยรังสิต, 2536. (เอกสารอัดสำเนา)

คู่มือการทำโครงการก่อนรับปริญญา. ปทุมธานี : คณะนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยรังสิต, 2535. (เอกสารอัดสำเนา)